

PARLAMENT DE CATALUNYA

DIRECCIÓ D'ESTUDIS PARLAMENTARIS
ÀREA DE BIBLIOTECA

Democràcia electrònica

Setembre de 2006
Actualització octubre 2007

(Bibliografies ; 12)

Nota a l'edició

La col·lecció «Bibliografies» té el propòsit d'editar electrònicament les diverses bibliografies de suport al treball parlamentari que elabora l'Àrea de Biblioteca.

Les bibliografies no pretenen ésser exhaustives sinó que apleguen, fonamentalment, els documents de què disposa la Biblioteca del Parlament.

Aquesta bibliografia s'ha tancat el mes de setembre de 2006 i recull documents sobre democràcia electrònica, denominació més comuna per referir-se a la utilització de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, i en particular Internet, en l'acció política.

Internet ofereix noves possibilitats a l'acció política, bàsicament, en tres àmbits: proximitat genèrica entre administració i administrats (administració electrònica), proximitat entre processos de deliberació i presa de decisió, i proximitat entre demandes ciutadanes i agenda política. La terminologia utilitzada per denominar tot això en la literatura professional és àmplia. Pel que fa democràcia electrònica, trobem entre d'altres: ciberdemocràcia, democràcia digital, e-democracy, etc.; pel que fa administració electrònica, trobem entre d'altres: govern electrònic, governança electrònica o administració oberta.

La bibliografia s'ha estructurat en els següents apartats, tot i que hi ha documents que es podrien classificar en un o altre apartat indistintament: en primer lloc, es recullen les obres sobre democràcia electrònica; en segon lloc, les obres sobre l'administració electrònica i, per acabar, es recull una selecció d'experiències en algun d'aquests àmbits. Pel seu interès, els estudis sobre la implantació de les noves tecnologies de la informació i comunicació als parlaments i a la política, així com, el tema del vot electrònic, s'han inclòs com a subapartats de «democràcia electrònica». El criteri de selecció de les experiències ha estat l'àmbit de proximitat –Catalunya– i, de representativitat.

La marca ▼ davant una citació correspon a l'actualització de la bibliografia realitzada l'octubre del 2007.

Posem a la vostra disposició els documents referenciats i restem oberts a les aportacions i els suggeriments que ens vulgueu fer.

Àrea de Biblioteca
Direcció d'Estudis Parlamentaris

DEMOCRÀCIA ELECTRÒNICA

ALEXANDER, Cynthia J.; PAL, Leslie A (ed.). *Digital democracy: policy and politics in the wired world*. Toronto: Oxford University Press, 1998. XV, 237 p.

ALEXANDER, Kim. "Cyberdemocracia". En: PAU I VALL, Francesc Pau (coord.). *El Parlamento del siglo XXI: VIII Jornadas de la Asociación Española de Letrados de Parlamentos*. Madrid: Tecnos: AELPA, 2002. P. 89-97

ARAYA DUJISIN, Rodrigo. "Internet, política y ciudadanía [en línea]". En: *Nueva sociedad*. Núm. 195, 2005. 17 p.
<http://www.nuso.org/upload/articulos/3239_1.pdf> [consulta: 16/08/06]

BORGE, Rosa. "La participación electrónica [en línea]: estado de la cuestión y aproximación a su clasificación". En: *IDP: Revista d' Internet, dret i política*. Núm. 1 (2005), 15 p.
<<http://www.uoc.edu/idp/1/dt/esp/borge.pdf>> [consulta: 16/08/06]

CAIRO CAROU, Heriberto (comp.). *Democracia digital: límites y oportunidades*. Madrid: Trotta, 2002. 133 p.

CANALS, Isidre; MARTÍ, Josep Lluís (coords.). *L'àgora digital: Internet al servei de la participació democràtica*. Barcelona: Mediterrània: Fundació Catalunya Segle XXI, 2003. 183 p.

CANEDA MORALES, Damián; ANDRÉS BLASCO, Javier. "Apuntes sobre democracia electrónica". En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 55 (2002), p.141-150

CARDOSO, Nerione. "Crítica política à idéia de democracia digital [en línea]". En: *Revista de Informação Legislativa*. Núm. 156 (out-dez. 2002), p.129-145
<http://www.senado.gov.br/web/cegraf/rii/Pdf/pdf_156/R156-12.pdf>[consulta: 25/08/06]

COLOMBO, Clelia. "Innovació democràtica i TIC, cap a una democràcia participativa [en línea]?". En: *IDP: Revista de Internet, dret i política*. Núm. 3 (2006), 13 p.
<<http://www.uoc.edu/idp/3/dt/cat/colombo.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

▼ **COTINO HUESO, Lorenzo.** "De qué hablamos cuando hablamos de democracia y participación electrónicas". En: *Revista de derecho y nuevas tecnologías. Monografía*. Núm. 4 (2006), p. 43-62

▼ **COTINO HUESO, Lorenzo (coord.).** *Democracia, participación y voto a través de las nuevas tecnologías*. Granada: Comares, 2007. XXVII, 417 p.

COTINO HUESO, Lorenzo (coord.). *Libertades, democracia y gobierno electrónicos*. Granada: Comares, 2006. 339 p.

▼ "La **DÉMOCRATIE** électronique: dossier". En: *Regards sur l'actualité*. Num. 327 (janvier 2007). 100 p.

DÉMOCRATIE et la société de l'information en Europe. Luxembourg: Office des Publications Officielles des Communautés Européennes, 1999. 111 p.

"**ELECTRONIC** democracy". En: JELEFF, Sophie (ed.). *A virtual new world?: debates*. Strasbourg: Council of Europe, 1998. P. 111-158

ESTÉVEZ, Jaime. "Candidat2003.net: una experiència de participació democràtica a Catalunya [cd-rom]". En: *Innovació i coneixement a la societat digital*. Barcelona: Fundació Barcelona Digital, 2004. Cd-rom 1, apartat 02.4
Accessible també en línia des de la intranet parlamentària

GIBSON, Rachel K; RÖMMELE, Andrea; WARD, Stephen J. (ed.). *Electronic democracy: mobilisation, organisation and participation via new ICT's*. London: Routledge, 2004. 205 p.

▼ **GUNTER, B.** "Advances in e-democracy: overview". En: *Aslib proceedings*. Num. 5 (2006), 361-370

HARTO de VERA, Fernando. "Tipologías y modelos de democracia electrónica [en línia]". En: *IDP: Revista d' Internet, dret i política*. Núm. 2 (2006), 13 p.
<<http://www.uoc.edu/idp/2/dt/esp/harto.pdf>> [consulta: 16/08/06]

LAMOULINE, C; POULLET, Ives. *Des autoroutes de l'information à la démocratie électronique: de l'impact des technologies de l'information et de la communication sur nos libertés: rapport présenté au Conseil de l'Europe*. Bruxelles: Bruylant, 1997. 141 p.

LASAGABASTER HERRARTE, Iñaki (ed.). *New technologies and democracy= Nuevas tecnologías para la democracia*. Vitoria: Instituto Vasco de Administración Pública, 2002. 188 p.

LÉVY, Pierre. *Ciberdemocracia: ensayo sobre filosofía política*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2004. 201 p.

LLAURADÓ, Josep M. *Democràcia digital: informació, participació, transparència*. Palma: Universitat de les Illes Balears, 2000. 199 p.

MARTÍN CUBAS, Joaquín. *Democracia e Internet*. Valencia: Centro Francisco Tomás y Valiente, 2001. 207 p.

MARTÍN MATEO, Ramón. "Democracia directa, democracia virtual". En: *Corts. Anuario de derecho parlamentario*. Núm. 6 extraordinario (1998), p. 229-249

NORRIS, P. "Theories of digital democracy [en línia]". En: *Digital divide: civic engagement, information poverty & the Internet worldwide*. New York: Cambridge University Press, 2001. 22 p.
<<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/digitalch5.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

OAKLEY, Kate. *Le chemin de la démocr@tie: le Conseil de l'Europe et la société de l'information*. Strasbourg: Conseil de l'Europe, 2003. 85 p.

PAPERS sobre democràcia electrònica [en línia]. Barcelona: Democraciaweb.org, 1998-
<<http://www.democraciaweb.org/demoa.htm>> [consulta: 01/08/06]

PAU I VALL, Francesc. "Democracia e Internet". En: *Anuario de derecho constitucional y parlamentario*. Núm. 10 (1998), p. 195-213

PÉREZ LUÑO, Antonio-Enrique. *¿Ciberciudadaní@ o ciudadaní@.com?*. Barcelona: Gedisa, 2004. 142 p.

RIGOL ROIG, Joan. "El papel y las iniciativas electrónicas de los parlamentos regionales para aumentar la participación ciudadana". En: *Las tecnologías de la información y la e-democracia: [conferencia internacional celebrada en Bilbao los días 3 y 4 de abril de 2003]*. Vitoria: Parlamento Vasco, 2003. P. 129-142

RUBIO NUÑEZ, Rafael. "Internet en la participación política". En: *Revista de estudios políticos*. Núm 109 (jul.-sept 2000), p. 285-301

SÁNCHEZ PICANYOL, Jordi. *La democràcia electrònica*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2005. 86 p.

SÁNCHEZ PICANYOL, Jordi. "Democracia parlamentaria y nuevas tecnologías: adaptándose a la revolución digital". En: FONT FÀBREGAS, Joan. *Ciudadanos y decisiones públicas*. Barcelona: Ariel, 2001. P. 141-147

SUBIRATS, Joan. *Los dilemas de una relación inevitable. Innovación democrática y tecnologías de la información y de la comunicación* [en línea]. Barcelona: Democraciaweb.org, 2002. 20 p.
<<http://www.democraciaweb.org/subirats.PDF>> [consulta: 24/08/06]

TAPIADOR, F.J. "Ciberdemocracia [en línea]: no". En: *Scripta Nova: revista electrònica de geografia y ciencias sociales*. Vol. VIII, núm. 170-50 (agosto 2004)
<<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-170-50.htm>> [consulta: 16/08/08]

Las TECNOLOGÍAS de la información y la e-democracia: [conferencia internacional celebrada en Bilbao los días 3 y 4 de abril de 2003]. Vitoria: Parlamento Vasco, 2003. 229 p.

TORRAS, Laia. "Democracia.web, informació i participació al Parlament de Catalunya [cd-rom]". En: *Innovació i coneixementa la societat digital*. Barcelona: Fundació Barcelona Digital, 2004. Cd-rom 1, apartat 02.4
Accessible també en línia des de la intranet parlamentària

TSAGAROUSIANOU, Roza; TAMBINI, Damian; BRYAN, Cathy (eds.). *Cyberdemocracy: technology, cities and civic networks*. London; New York: Routledge, 2002. X, 185 p.

VEDEL, Thierry. "The idea of electronic democracy: origins, visions and questions". En: *The Parliamentary Affairs*. Vol. 59, Núm. 2 (apr. 2006), p. 226-235

WILHELM, Anthony G. *Democracy in the digital age: challenges to political life in cyberspace*. New York; London: Routledge, 2000. VIII, 184 p.

WRIGHT, Scott. "Electrifying democracy? 10 years of policy and practice". En: *The Parliamentary Affairs*. Vol. 59, num. 2 (apr. 2006), p. 236-249

Política i noves tecnologies

BATLLE RUBIO, Albert; CERILLO MARTÍNEZ, Agustí; FABRA ABAT, Pere. "Nuevos retos para la política y el derecho en la sociedad de la información". En: TUBELLA CASADEVALL, Imma; VILASECA REQUENA, Jordi (coords.). *Sociedad del conocimiento*. Barcelona: UOC, 2005. P. 69-117

BENTIVEGNA, Sara. *Politica e nuove tecnologie della comunicazione*. Roma; Bari: Laterza, 2002. VI, 175 p.

BENTIVEGNA, Sara. *La politica in rete*. Roma: Meltemi, 2001. 162 p.

▼ **COLEMAN, Stephen; WARD, Stephen (eds)**. *Spinning the web: online campaigning in the 2005 general election*. London: Hansard Society, 2005. 35 p.

DAVIS, Richard. *The web of politics*. Oxford; New York: Oxford University Press, 1999. XVII, 225 p.

DE ROSA, Rosanna. *Fare politica in Internet: come le nuove tecnologie influenzano la politica*. Milano: Apogeo, 2000. XV, 203 p.

▼ **FERGUSON, Ross.** "Thin Democracy? Parliamentarians, Citizens and the Influence of Blogging on Political Engagement". En: *The Parliamentary Affairs: a journal of comparative politics*. Vol. 59, number 2 (March 2006), p. 366-374

FICI, Anna. *Internet e le nuove forme della partecipazione politica*. Milano: Franco Angeli, 2002. 408 p.

GALLERI, Mario. *Partiti senza rete: la politica digitale: da Ross Perot a Forza Italia e ai Democratici di Sinistra, 1992-2002*. Manduria [etc.]: Piero Lacaita Editore, 2003. 307 p.

GIBSON, Rachel; NIXON, Paul; WARD, Stephen (eds.). *Political parties and the Internet: net again?*. London; New York: Routledge, 2003. XII, 250 p.

JACOBELLI, Jade (ed.). *Politica e internet*. Soveria Mannelli (Catanzaro): Rubbettino, 2001. 187 p.

▼ **KLUEVER, Randolp... [et al.]**. *The Internet and national elections: a comparative study of web campaigning*. London: New York: Routledge, 2007. XVI, 279 p.

NORRIS, P. "Virtual parties [en línea]". En: *Digital divide: civic engagement, information poverty & the Internet worldwide*. New York: Cambridge University Press, 2001. 28 p.
<<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/digitalch8.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

POLITICAL blogs [en línea]: *craze or convention?*. London: Hansard Society, 2004. 15 p.
Accessible en línea només des de la intranet parlamentària

▼ **REY MORATÓ, Javier del.** *Comunicación política, internet y campañas electorales: de la teledemocracia a la ciberdemocr@cia*. Madrid: Tecnos, 2007. 346 p.

▼ **STANYER, J.** "Online campaign communications and the phenomenon of blogging: an análisis of web logs during th 2005 British general election campaign". En: *Aslib proceedings*. Num. 5 (2006), p. 404-415

Parlament i noves tecnologies

AGÚNDEZ, Miguel Ángel. "Tecnologías de la información y parlamento". En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 7 (1er. cuatrim. 1986), p. 7-29

▼ **ALLAN, Richard.** "Parliament, Elected Representatives and Technology 1997-2005. Good in Parts?". En: *The Parliamentary Affairs: a journal of comparative politics*. Vol. 59, number 2 (March 2006), p. 360-365

AYUSO GARCÍA, María Dolores; MARTÍNEZ NAVARRO, Victoria. "Gobierno electrónico. Contenidos y organización de las sedes web de los parlamentos". En: *Revista española de documentación científica*. Vol. 28, núm. 4 (2005), p. 462-478

▼ **BENVEGNIU, Nicolas**. “Le débat public en ligne: Comment s'équipe la démocratie dialogique?”. En: *Politix*. Vol. 19, n. 75 (2006), p. 103-124

COLEMAN, Stephen [et al.]. *Parliament in the age of the Internet*. New York: Oxford University Press: in association with The Hansard Society for Parliamentary Government, 1999. 211 p.

▼ **COLEMAN, Stephen**. “Parliamentary Communications in an age of digital interactivity”. En: *Aslib proceedins*. Num. 5 (2006), p. 371-388

DELGADO-IRIBARREN GARCÍA-CAMPERO, Manuel. “Las nuevas tecnologías en la vida parlamentaria”. En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 52 (1er cuatrimestre 2001), p. 125-140

▼ **ERREKATXO LABANDIBAR, José Luis**. “Nuevas tecnologías en las relaciones Gobierno-Parlamento: El intercambio de comunicaciones entre el Parlamento Vasco y el Gobierno Vasco utilizando la firma electrónica”. En: *Activitat parlamentària*. Número 10 (octubre 2006), p. 131-137

FERGUSON, Ross (ed.). *TellParliament.net [en línia]: interim evaluation report: 2003-2005*. London: Hansard Society, 2006. 30 p.
<<http://www.hansardsociety.org.uk/assets/TellParlInterimReport.pdf>> [consulta: 28/08/06]

FOLCHI, Imma. “Parlament i noves tecnologies [cd-rom]”. En: *Innovació i coneixement a la societat digital*. Barcelona: Fundació Barcelona Digital, 2004. Cd-rom 1, apartat 02.4
Accessible també en línia des de la intranet parlamentària

GALLAND, Blaise; CHAPPELET, Jean-Loup. *Cyberparlementaires: l'appropriation de l'Internet par les parlementaires fédéraux*. Chavannes-près-Renens: IDHEAP, 2001. 92 p.

GUIDELINES for the content and structure of parliamentary websites [en línia]. Interparliamentary Union, 2000. 18 p.
<<http://www.ipu.org/cntr-e/web.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

JOHNSON, Dennis W. *Congress online: bridging the gap between citizens and their representatives*. New York; London: Routledge, 2004. XIII, 242 p.

KINGHAM, T. *E-parliaments [en línia]: the use of information and communication technologies to improve parliamentary processes*. World Bank Institute, 2003. 39 p.
<<http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37210Kingham.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

LUSOLI, Wainer; WARD, Stephen; GIBSON, Rachel. “(Re)connecting politics? Parliament, the public and the Internet”. En: *The Parliamentary affairs*. Vol. 59, num. 1 (january 2006), p.24-42

MALARET GARCÍA, Elisenda. “Noves tecnologies, noves relacions: transcripció de la conferència pronunciada en les Jornades Relació Govern-Parlament “. En: *Activitat parlamentària*. Núm. 4 (setembre 2002), p. 42-57

MARCOS, Mari Carmen. “Información parlamentaria autonómica en la Red: un impulso electrónico a la democracia”. En: *El profesional de la información*. Vol. 11, núm. 2 (marzo-abril 2002), p. 91-101

MARCOS, Mari Carmen. “Interfaces web de parlaments y de bibliotecas parlamentarias”. En: *Thinkepi: Grupo de Análisis sobre Estrategia y Prospectiva de la Información*. <<http://thinkepi.net/repositorio/interfaces-web-de-parlamentos-y-de-bibliotecas-parlamentarias/>> [Consulta: 29/09/2006]

▼ **MATEOS FERNÁNDEZ, Jacinto**. “Nuevas tecnologías aplicadas al parlamentarismo”. En: *Parlamento y sociedad*. N. 1 (2003), p. 161-182

NORRIS, P. “Online Parliaments [en línea]”. En: *Digital divide: civic engagement, information poverty & the Internet worldwide*. New York: Cambridge University Press, 2001. 19 p.
<<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/digitalch7.pdf>> [Consulta: 29/09/2006]

PARLAMENTO y nuevas tecnologías: *II Jornadas Parlamentarias de la Asamblea de Madrid*. Madrid: Asamblea de Madrid, 2002. 372 p.

PARTICIPACIÓN y comunicación: *el parlamento y las nuevas tecnologías: Barcelona, 14 de junio del 2000*. Zaragoza: Cortes de Aragón, 2000. 214 p.

PRINCIPES *directeurs relatifs au contenu et à la structure des sites web parlementaires* [en línea]. Union Interparlementaire, 2000. 18 p.
<<http://www.ipu.org/cntr-f/web.pdf>> [consulta: 29/09/2006]

RAMOS VIELBA, Irene; GONZALO, Miguel Ángel. “La documentación parlamentaria en Internet I (el caso de la página web del Congreso de los Diputados)”. En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 50 (2000), p. 305–327

RAMOS VIELBA, Irene; GONZALO, Miguel Ángel. “La documentación parlamentaria en Internet II (el caso de las páginas web de las asambleas legislativas de las comunidades autónomas)”. En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 51 (2000), p. 217-250

TAYLOR, John A.; BURT, Eleanor. “Parliaments on the web: learning through innovation”. En: *Parliamentary affairs*. Vol. 52, Núm. 3, p. 503-517

TUDELA ARANDA, José. “Parlamento y nuevas tecnologías”. En: PAU I VALL, Francesc Pau (coord.). *El Parlamento del siglo XXI: VIII Jornadas de la Asociación Española de Letrados de Parlamentos*. Madrid: Tecnos: AELPA, 2002. P. 105-155

TUDELA ARANDA, José. “El reto de un nuevo modelo parlamentario: el Parlamento ante los desafíos de la Red”. En: CAYÓN GALIARDO, A. (ed.). *Internet y derecho*. Zaragoza: Gobierno de Aragón, 2001. P. 61-119

Vot electrònic

ALCOVER GARAU, Guillermo. “Aproximación al régimen jurídico del voto electrónico”. En: *Revista de derecho mercantil*. Núm. 254 (oct.-dic. 2004), p. 1341-1371

ARNALDO ALCUBILLA, Enrique. “La votación por sistema electrónico”. En: *Parlamento y nuevas tecnologías: II Jornadas Parlamentarias de la Asamblea de Madrid*. Madrid: Asamblea de Madrid, 2002. P. 83-96

ARNALDO ALCUBILLA, Enrique; D’AMBROSIO GOMÁRIZ, Aldo. “El voto electrónico: algunas experiencias recientes”. En: *Cuadernos de derecho público*. Núm. 4 (mayo-agosto 1998), p. 159-175

BARRAT ESTEVE, Jordi; RENIU VILAMALA, Josep M^a. *Democracia electrónica y participación ciudadana: informe sociológico y jurídico de la consulta ciudadana*. Madrid: Ayuntamiento de Madrid, 2004. 100 p.

BARRAT ESTEVE, Jordi; RENIU VILAMALA, Josep M^a. *Informe de las experiencias de voto electrónico empleadas en las elecciones catalanas de noviembre 2003* [en línea]. 2004. 32 p. <<http://www3.unileon.es/dp/aco/area/jordi/treballs/evot/cat03.pdf>> [consulta: 16/08/08]

▼ **BARRAT ESTEVE, Jordi... [et al.].** *El vot electrònic a Catalunya: reptes i incerteses*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2007. 366 p.

CANO BUESO, Juan B. “Democracia y tecnocracia: a propósito del voto electrónico”. En: *Asamblea: revista parlamentaria de la Asamblea de Madrid*. Núm. 3 (junio 2000), p. 63-81

CANTIJOCH CUNILL, Marta. “Les implicacions socials i polítiques del vot electrònic [en línea]”. En: *El vot electrònic: les transformacions dels processos electorals*. Papers sobre la democràcia, 2003. 25 p. <<http://www.democraciaweb.org/tesinavot-e.PDF>> [consulta: 24/08/06]

CANTIJOCH CUNILL, Marta. “El voto electrónico ¿un temor justificado? [en línea]”. En: *Textos de la CiberSociedad*. Núm. 7 (2005) <<http://www.cibersociedad.net/textos/articulo.php?art=72>> [consulta: 16/08/08]

COTINO HUESO, Lorenzo. “El voto electrónico o la casa por el tejado. La necesidad de construir la democracia y participación electrónicas por los cimientos”. En: COTINO HUESO, Lorenzo (coord.). *Libertades, democracia y gobierno electrónicos*. Granada: Comares, 2006. P. 171-197

D'AMBROSIO GOMÁRIZ, Aldo. *Iniciació al vot electrònic= Iniciación al voto electrónico*. Barcelona: Departament de Governació, 1999. 31, 33 p. (Col·lecció quaderns electorals; 3)

DEBRY, Jean-Thierry. “Le vote électronique en procès”. En: *Revue belge de droit constitutionnel*. Núm. 4 (avril 2001), p. 475-512

▼ **DELGADO-IRIBARREN GARCÍA-CAMPERO, Manuel.** “Voto electrónico y garantías electorales: las recientes experiencias en Brasil y en España”. En: *Revista de las Cortes Generales*. Núm. 63 (2004), p. 177-198

FERNÁNDEZ RIVEIRA, Rosa M^a. “El incierto potencial derivado de la conjunción de voto y nuevas tecnologías. El nuevo proyecto de ley de voto electrónico en Euskadi [en línea]”. En: *Nuevas políticas públicas: anuario multidisciplinar para la modernización de las Administraciones Públicas*. Núm. 1 (2005), p. 345-369

FERNÁNDEZ RIVEIRA, Rosa M^a. “El voto electrónico: el caso vasco”. En: *Revista de estudios políticos*. Núm. 112 (abril-junio 2000), p. 199-236

GRATTERI, Andrea. *Il valore del voto: nuove tecnologie e partecipazione elettorale*. Padova: Cedam, 2005. 255 p.

PRESNO LINERA, Miguel Ángel. “El voto electrónico y el mito de Prometeo”. En: COTINO HUESO, Lorenzo (coord.). *Libertades, democracia y gobierno electrónicos*. Granada: Comares, 2006. P. 149-170

RECOMMENDATION Rec(2004)11 of the Committee of Ministers to member states on legal, operational and technical standards for e-votin [en línea]: adopted by the Committee of Ministers on 30 September 2004 at the 898th meeting of the Ministers' Deputies. Strasbourg: Council of Europe, 2004. <<http://www.coe.int/T/e/integrated%5Fprojects/democracy/02%5FActivities/02%5Fe%2Dvoting/>> [Consulta: 29/05/06]

▼ **RENIU I VILAMALA, Josep María.** “Oportunidades estratégicas para la implementación del voto electrónico remoto [en línea]”. En: *IDP: Revista de Internet, Derecho y Política*. Núm. 4 (2007), 11 p.

<<http://www.uoc.edu/idp/4/dt/esp/reniu.pdf>> [consulta: 25/10/07]

RETAMERO PALLARES, Andreu. “Prova pilot de votació per Internet [cd-rom]: referendum Constitució Europea”. En: *Segones jornades de signatura electrònica: Palau de Congressos de Catalunya Barcelona 28 juny-1 juliol 2005*. Barcelona: Agència Catalana de Certificació [etc.], 2005. Cd-rom 1

RIERA, Andreu. “Internet voting: embracing technology in electoral processes”. En: GRÖNLUND, Ake. *Electronic government: design, applications and management*. Hersehey [etc.]: Idea, 2002. P. 78-99

ROSSANO, Patrizio. “Teledemocrazia: il voto elettronico”. En: *Rassegna parlamentare*. Núm. 1 (1994), p. 97-106

RUIZ OLABUÉNAGA, José Ignacio. “¿Está preparada la sociedad para aceptar el voto electrónico?”. En: LASAGABASTER HERRARTE, Iñaki (ed.). *New technologies and democracy= Nuevas tecnologías para la democracia*. Vitoria: Instituto Vasco de Administración Pública, 2002. p. 35-53

▼ **SANG, Won-Jong.** “La mise en place d'une chambre electronique”. En: *Informations constitutionnelles et parlementaires*. N. 191 (1er semestre 2006), p. 59-68

SOL, Pere. “Projecte de vot electrònic remot per als diputats i diputades del Parlament de Catalunya [cd-rom]”. En: *Segones jornades de signatura electrònica: Palau de Congressos de Catalunya Barcelona 28 juny-1 juliol 2005*. Barcelona: Agència Catalana de Certificació [etc.], 2005. Cd-rom 1

La **VOTACIÓ** electrònica: un debat necessari. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2000. 49 p.

ADMINISTRACIÓ ELECTRÒNICA

AIBAR, Eduard. *Govern electrònic i serveis públics* [en línia]: *un estudi de cas sobre el portal interadministratiu CAT365: informe de recerca*. Barcelona: UOC: Generalitat de Catalunya, 2004. <http://www.uoc.edu/in3/pic/cat/pdf/PIC_Generalitat_0.pdf> [consulta: 1/08/06]

AMOROS, Carme [et al.]. *Democràcia electrònica i portals de l'administració: actes de les jornades sobre la democràcia electrònica i el portals de l'administració, Barcelona, gener de 2002*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació: Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2002. 89 p.

AMUTIO, Miguel A. "Los servicios paneuropeos de administración electrónica [en línia]". En: *IDP. Revista d' Internet, dret i política*. Núm. 2 (2006), 19 p. <<http://www.uoc.edu/idp/2/dt/esp/amutio.pdf>> [consulta: 16/08/06]

▼ **ANUARIO** IDC de las Tecnologías de la Información y las Comunicaciones para la administración pública y local [en línia]. Madrid: IDC España, 2007- <<http://www.idc.com/spain/downloads/anuario/ANUARIO%20IDC%20AAPP.pdf>> [consulta: 25/10/07]

ARENA, Gregorio. "E-government y nuevos modelos de administración". En: *Revista de administración pública*. Núm. 163 (2004), p. 413-430

▼ **BARRIUSO RUIZ, Carlos.** *Administración electrónica*. Madrid: Dykinson, 2007. 477 p.

BARROSO BARRERO, Jesús. "La administración electrónica en España [en línia]: un análisis de sus sectores clave". En: *Información comercial española, ICE: Revista de economía*. Núm. 813 (febrero 2004), p. 55-72 <http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/ICE_813_55-71_935E069B5B7805A3C69170C22B198A84.pdf> [consulta: 29/10/07]

▼ **BERNADÍ GIL, Xavier (ed.).** *Administracions públiques i internet: elements de dret públic electrònic*. Barcelona: Fundació Carles Pi i Sunyer, 2006. 401 p.

CANTERO MARTÍNEZ, Josefa [et al.]. *Administraciones públicas y nuevas tecnologías*. Valladolid: Lex Nova, 2005. 379 p.

CASILLAS DE LEÓN, Itziar; RAMILO ARAUJO, María del Carmen; MESA DEL OLMO, Adela. "El desarrollo del gobierno electrónico en los municipios del País Vasco [en línia]". En: *Mediatika: cuadernos de medios de comunicacion*. Núm. 11 (2005), p. 95-107 <<http://www.euskomedia.org/PDFAnlt/mediatika/11095107.pdf>> [consulta: 16/08/06]

CASTILLO SUÁREZ, Raquel. "El desarrollo de la administración electrónica en Europa: especial consideración de la implantación de los servicios públicos on-line en España". En: *Noticias de la Unión Europea*. Núm. 243 (abr. 2005), p. 71-80

▼ **CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí.** *L'Administració electrònica*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2006. 83 p.

CERRILLO MARTÍNEZ, Agustí. "Administración electrónica". En: PEGUERA POCH, Miguel (coord.). *Derecho y nuevas tecnologías*. Barcelona: Editorial UOC, 2005. P. 231-286

▼ **CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí.** *Órganos colegiados electrónicos: el uso de las TIC en el funcionamiento de los órganos colegiados de la administración.* Cizur Menor (Navarra): Aranzadi, 2006. 185 p.

▼ **CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí.** “La regulación de la administración electrónica local: el caso del Ayuntamiento de Barcelona”. En: *Anuario del Gobierno Local.* Madrid: Marcial Pons, 2006. P. 179-214

“**COMUNICACIÓN** de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. El papel de la administración electrónica en el futuro de Europa”. En: *Documentos COM.* Núm. 567 (2003), 27 p.

<http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/doc/all_about/egov_communication_es.pdf> [consulta: 25/08/06]

“**COMUNICACIÓN** de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. Plan de acción sobre administración electrónica i2010: acelerar la administración electrónica en Europa en beneficio de todos”. En: *Documentos COM.* Núm. 173 (2006), 13 p.

<http://europa.eu.int/information_society/activities/egovernment_research/doc/highlights/comm_pdf_com_2006_0173_f_es_acte.pdf> [consulta: 25/08/06]

COTINO HUESO, Lorenzo. “Derechos del ciudadano administrado e igualdad ante la implantación de la administración electrónica”. En: *Revista vasca de administración pública.* Núm. 68 (en.-abr. 2004), p. 125-154

CRIBADO GRANDE, Juan Ignacio; RAMILO ARAUJO, M.ª Carmen. “e-Administración: ¿Un reto o una nueva moda? Problemas y perspectivas de futuro en torno a Internet y las tecnologías de la información y la comunicación en las administraciones públicas del siglo XXI”. En: *Revista vasca de administración pública.* Núm. 61 (I) (septiembre-diciembre 2001), p. 11-43

DI MARIA, Eleonora; MICELLI, Stefano (ed.). *Le frontiere dell'e-governement: cittadinanza elettronica e riorganizzazione dei servizi in rete.* Milano: Franco Angeli, 2004. 216 p.

▼ **DÍAZ MÉNDEZ, Antonio; CUÉLLAR MARTIN, Eloy (coord.)** *Administración inteligente.* Madrid: Ministerio de Administraciones Públicas: Ayuntamiento de Alcobendas, 2007. 404 p.

E-GOVERNANCE [en línea]: *International Workshop on e-Governance, Regions.* Barcelona: Departament de Presidència, 2004.

<<http://www.gencat.net/forum-egovernance/2005/cat/presentacio.htm>> [consulta: 1/08/06]

▼ *The E-GOVERNMENT imperative.* Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2004. 203 p.

L'ÉTAT et les technologies de l'information: vers une administration à accès pluriel. Paris: La Documentation Française, 2000. 194 p.

FARRÉ BALLARÍN, Víctor. “Les tecnologies de la informació i la interacció administració-ciudadà”. En: SALVADOR. Eugènia (ed.). *Catalunya davant la societat de la informació: nous actors i noves polítiques públiques.* Barcelona: Mediterrània, 1999. P. 39-51

▼ **FUMERO REVELÓN, Antonio; RODRÍGUEZ TÉUBAL, Ignacio.** “Gobernanza 2.0: mas allá de la administración electrónica, hacia un Gobierno de Nueva Generación”. En: *Anàlisis local.* Núm. 67 (2006), p. 59-72

GALINDO, Fernando (ed.). *Gobierno, derecho y tecnología: las actividades de los poderes públicos*. Cizur Menor (Navarra): Aranzadi, 2006. 764 p.

GRÖNLUND, Ake (ed.). *Electronic government: design, applications and management*. Hershey [etc.]: Idea, 2002. 378 p.

GUILLÉN CARAMÉS, Javier. "La administración electrónica". En: GARCÍA MEXÍA, Pablo (dir.). *Principios de derecho de Internet*. Valencia: Tirant lo Blanch, 2005. P. 247-291

HARTO DE VERA, Fernando. "La política en la sociedad de la información: administración y gobierno electrónicos". En: *Sistema: revista de ciencias sociales*. Núm. 184-185 (2005), p. 173-190

HEICHLINGER, Alexander. *L'administració electrònica a les regions europees: plantejaments i progressos sobre serveis, organització i estratègies de tecnologies de la societat de la informació (TSI) i el paper dels actors regionals*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2006. 126 p.

IBÁÑEZ GARCÍA, Isaac. "El Gobierno en Internet". En: *Actualidad administrativa*. Núm. 16 (abr. 2001), p. 651-655

▼ **IGLESIAS REBOLLO, César.** "Conceptos jurídicos esenciales de administración electrónica". En: *Análisis local*. Núm. 67 (2006), p. 23-34

LIBRO blanco sobre la administración electrónica y la protección de datos personales. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 2003. 109 p.

LIIKANEN, Erkki. "La administración electrónica para los servicios públicos europeos del futuro [en línea]". En: *Lección inaugural del curso académico 2003-2004 de la UOC* (2003:Barcelona). UOC, 2003.

<<http://www.uoc.edu/inaugural03/esp/article/20334.pdf>> [consulta: 25/08/06]

LÓPEZ CAMPS, Jordi; LEAL FERNÁNDEZ, Isaura. *e-Gobierno: gobernar en la sociedad del conocimiento*. Oñati: Instituto Vasco de Administración Pública, 2002. 131 p.

MARASSO, Lanfranco. *Manuale dell e-government: attori, strategie e strumenti di innovazione nella pubblica amministrazione locale*. Santarcangelo di Romagna: Maggioli, 2005. 557 p.

▼ **MARTÍNEZ, José Ángel; LARA-NAVARRA, Pablo; BELTRÁN, Pilar.** "La influència de la societat del coneixement en la modernització de l'administració pública [en línea]". En: *UOC Papers: revista sobre la societat del coneixement*. Núm. 3 (2006), 7 p.
<http://www.uoc.edu/uocpapers/3/dt/esp/martinez_lara_beltran.pdf> [consulta: 25/10/07]

▼ **MARTÍNEZ USERO, Miguel Ángel.** *La gestión del conocimiento en la administración electrónica*. Madrid: Arcos, 2007. 239 p.

MIANI, Mattia. *Comunicazione pubblica e nuove tecnologie: la pubblica amministrazione dall'e-democracy all'e-government*. Bologna: Il Mulino, 2005. 231 p.

▼ **MOREIRO GONZÁLEZ, Carlos Javier.** "Un plan imaginario para el derecho a una buena administración: a propósito del "Plan de acción sobre administración electrónica "2010"". En: *Revista General de Derecho Europeo*. Núm. 11 (2006)

NORRIS, P. "E-governance [en línia]". En: *Digital divide: civic engagement, information poverty & the Internet worldwide*. New York: Cambridge University Press, 2001. 24 p.
<<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/digitalch6.pdf>> [consulta: 29/09/06]

PÉREZ GONZÁLEZ-TORUÑO, Pedro. "El modelo de administración electrónica en la Junta de Andalucía: el Decreto 183/2003, de 24 de junio, por el que se regula la información y atención al ciudadano y la tramitación de procedimientos a través de redes abiertas de telecomunicación (Internet)". En: *Nuevas políticas públicas: anuario multidisciplinar para la modernización de las Administraciones Públicas*. Núm. 1 (2005), p. 9-19
<http://www.juntadeandalucia.es/institutodeadministracionpublica/anuario/articulos/descargas/01_TRI_1_perez.pdf> [consulta: 16/08/06]

PINTO MOLINA, María; GÓMEZ CAMARERO, Carmen. *La ciberadministración española en la sociedad de la información: retos y perspectivas*. Gijón: Trea, 2004. 307 p.

RAMILO ARAUJO, Carmen. "Gobierno electrónico en la práctica: experiencias de interés en la CAPV". En: *Revista vasca de administración pública*. Núm. 67 (2003), p. 329-354

RAMIÓ, Carles; MAS, Jordi; SANTOLÀRIA, Jordi. "L'impacte de les noves tecnologies de la informació sobre els models de gestió emergents: la gestió orientada als clients i la gestió orientada als ciutadans". En: SALVADOR, Eugènia (ed.). *Catalunya davant la societat de la informació: nous actors i noves polítiques públiques*. Barcelona: Mediterrània, 1999. P. 13-36

REITZ, J.C. "E-Government". En: *American journal of comparative law*. Vol. 54 (supplement 2006), p. 733-754

RILEY, Thomas B. *Electronic governance and electronic democracy: living and working in the wired world*. London: The Commonwealth Secretariat, 2000. XVI, 130 p.

▼ **RIVERO ORTEGA, Ricardo.** *El expediente administrativo: de los legajos a los soportes Electrónicos*. Cizur Menor (Navarra): Aranzadi, 2007. 228 p.

▼ **RODRÍGUEZ BERMÚDEZ, José Ramón; BATLLE MONTSERRAT, Joan; ESTEBAN AYERBE, David.** "Estudio europeo sobre e-gobierno en las ciudades [en línia]". En: *IDP: Revista de Internet, Derecho y política*. Núm. 5 (2007), 8 p.
<http://www.uoc.edu/idp/5/dt/esp/rodriguez_batlle_esteban.pdf> [consulta: 25/10/07]

▼ **RODRÍGUEZ BERMÚDEZ, José Ramón.** "El Model Barcelona d'administració electrònica [en línia]: adopció i institucionalització". En: *UOC Papers: revista sobre la societat del coneixement*. Núm. 3 (2006), 18 p.
<http://www.uoc.edu/uocpapers/3/dt/cat/rodriguez_jr.pdf> [consulta: 25/10/07]

RODRÍGUEZ BERNAL, Antonio. "España: ventajas e inconvenientes de la administración electrónica". En: *AR: revista de derecho informático*. Núm. 94 (2006)
<http://www.rodriguezbernal.com/spain/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=45&lang=es> [consulta: 25/08/06]

SANROMÀ, Manel. "L'Administració Oberta de Catalunya". En: *Bibliodoc: Anuari de Biblioteconomia, Documentació i Informació= Anuario de Biblioteconomía, Documentación e Información= Library and Information Sciences Yearbook*. Núm. 2003-2004, p. 81-91

SANROMÀ, Manel. "Administració Oberta de Catalunya [cd-rom]: una oportunitat per a la democràcia participativa". En: *Innovació i coneixement a la societat digital*. Barcelona: Fundació Barcelona Digital, 2004. Cd-rom 1, apartat 02.4.
Accessible també en línia des de la intranet parlamentària

TORRAS, Laia; DÍAZ, Leonardo. *La participació ciutadana a través de les noves tecnologies. Estratègies per a la utilització de Consensus* [en línia]. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2004. 52 p.

<<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/393.pdf>> [consulta: 29/10/07]

URGELL, Ferran; ALBAR, Eduard; WELP, Yanina. “Serveis públics en línia i organització de l’administració [en línia]: un estudi de cas sobre governança electrònica”. En: *Coneixement i societat: revista d’Universitats, Recerca i Societat de la Informació*. Núm. 7 (2005), p. 52-71

<http://www10.gencat.net/dursi/generados/catala/departament/recurs/doc/cis07_urgell.pdf>

[consulta: 16/08/08]

VALERO TORRIJOS, Julián. *El régimen jurídico de la e-administración: el uso de medios informáticos y telemáticos en el procedimiento administrativo*. Granada: Comares, 2004. XIX, 224 p.

VEGA, Hannia. “La comunicación de gobierno y la Internet”. En: IZURIETA, Roberto; PERINA, Rubén M.; ARTERTON, Christopher (eds.). *Estrategias de comunicación para gobiernos*. Washington D.C.: Organización de los Estados Americanos: Unidad para la Promoción de la Democracia: George Washington University, 2001. P.137-190

VESPERINI, Giulio (ed.). *L’e-government*. Milano: Giuffré, 2004. XII, 172 p.

▼ **WAUTERS, P.** “Benchmarking e-government policy within the e-Europe programme”. En: *Aslib proceedings*. Num. 5 (2006), p. 389-403

EXPERIÈNCIES

Cat365 El Portal de l'Administració Oberta de Catalunya
<<http://www.cat365.net/inici/default>>

Consensus. El projecte consensus ciutadans en xarxa
<<http://www.e-consensus.org/consensus>>

Democràcia.web
<<http://www.democraciaweb.org/>>

E-democracy. CALRE
<http://www.calre.eu/en/e_democracy_en.html>

IDABC
<<http://ec.europa.eu/idabc/en/home>>

eGovernment Research & Development
<http://europa.eu.int/information_society/activities/egovernment_research/index_en.htm>

Madrid Participa
<<http://www.munimadrid.es/par/Destacados>>

Oxfam International Youth Parliament
<<http://www.iyp.oxfam.org/>>

Observatorio Internacional de la Democracia Participativa
<<http://www.oidp.net/catala/>>

Parlament Obert
<<http://www.uoc.edu/parlamentobert/>>

El Portal del ciudadano
<<http://www.060.es/index-ides-idweb.jsp>>